

Севрук Ірина Юрійвна,
аспірант наукової лабораторії з проблем
протидії злочинності навчально-наукового
інституту № 1 Національної академії
внутрішніх справ

ЗАСАДИ ПРОТИДІЇ ШАХРАЙСТВУ, ЩО ВЧИНЯЄТЬСЯ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

В наш час зіткнутися з шахрайством дуже легко, адже воно зустрічається не тільки на вулицях міста, або ж коли шахраї приходять просто до твоєї оселі, а ще й по телефону та мережі Інтернет, тому потрібно бути обережним, адже кожен може постраждати від даного виду правопорушень. Але на даний момент все частіше ми чуємо не про шахраїв «дилетантів», а про шахраїв «професіоналів», які діють в рамках організованих груп та детально планують кожен свій крок, дані злочинці являються надзвичайно небезпечними, саме тому питання щодо виділення найбільш проблемних аспектів сьогодення, які стосуються правового регулювання оперативно-розшукової протидії, попередження та запобігання шахрайствам, які вчиняються особами, що входять до складу організованих груп набуває все більшої актуальності та важливості [1, с. 156]. Отже, сьогодні всесвітня павутина – це простір для вчинення неправомірних дій організованими злочинними угрупованнями або злочинцями-одинаками. Злочини в мережі відбуваються найрізноманітніші: вимагання з погрозою знищення або блокування баз даних, інформація про теракти, компромат, розкрадання інтелектуальної власності або майна. Комп'ютер все частіше стає зряддям для вчинення і більш традиційних злочинів. Шахраї в Інтернеті можуть використовувати віртуальну мережу для розтрат, розкрадань та привласнення грошових коштів, підробки грошових купюр, документів і кредитних карт, посягання на авторські права і багато чого іншого [2, с. 27].

Департамент кіберполіції зазначає, що найбільше проблем сьогодні виникає через Інтернет-магазини. Явище електронної комерції зростає щодня, так само зростає і грошовий обіг в мережі Інтернет, а тому відповідно збільшується кількість Інтернет-шахраїв. Злочинці швидко пристосовуються до нових технологій і активно використовують їх для реалізації схем по заволодінню коштами простих громадян. Водночас вражає різноманітність цих схем: від використання масштабних Інтернет-аукціонів і торгових платформ до створення фейкових сторінок або груп з продажу неіснуючих товарів [3, с. 44–45; 4]. Як слушно відзначають О. Ю. Іванченко та С.О. Павленко, що злочинці, які вчиняють злочини у сфері інформаційно-телекомунікаційних технологій, як правило, є членами

добре організованих, мобільних і технічно оснащених висококласним обладнанням і спеціальною технікою (нерідко оперативно-технічного характеру) злочинних груп і співтовариств. Осіб, які входять до їх складу, загалом можна характеризувати як висококваліфікованих спеціалістів із вищою юридичною, економічною (фінансовою) і технічною освітою. Злочини носять багатоепізодний характер, обов'язково супроводжуються діями, спрямованими на приховання злочинів [5, с. 174; 6, с. 218]. У зв'язку із чим саме ефективна протидія шахрайству, що вчиняється з використанням мережі Інтернет відіграє ключову роль у подоланні цього суспільно-небезпечного явища.

Отже, протидія злочинності – це безперервний процес, у межах якого одночасно й паралельно здійснюються загальносоціальні та спеціальні заходи, що спрямовані на виявлення й розкриття злочинів [7, с. 288]. У зв'язку із вище вказаним, О. І. Кривенко за результатами вивчення емпіричного матеріалу, констатує про нагальну потребу в науковому дослідженні з подальшою розробкою теоретико-прикладних засад удосконалення протидії шахрайствам через мережу Інтернет, зокрема в таких напрямках: оперативно-розшукова характеристика шахрайств, які вчиняються через мережу Інтернет; правове регулювання оперативно-розшукової протидії шахрайствам, які вчиняються через мережу Інтернет; шляхи підвищення ефективності інформаційно-аналітичного забезпечення оперативно-розшукової протидії шахрайствам, які вчиняються через мережу Інтернет; перспективні напрями вдосконалення внутрішньої взаємодії оперативних підрозділів Національної поліції України під час оперативно-розшукової протидії шахрайствам, які вчиняються через мережу Інтернет; зовнішня взаємодія оперативних підрозділів Національної поліції України під час оперативно-розшукової протидії шахрайствам, які вчиняються через мережу Інтернет; тактичні особливості здійснення оперативно-розшукової протидії шахрайствам, які вчиняються через мережу Інтернет; особливості тактики проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій оперативними підрозділами Національної поліції України під час досудового розслідування шахрайств, які вчиняються через мережу Інтернет [8, с. 86].

Як слушно відзначає В. П. Сабадаш, що основними напрямками протидія Інтернет-шахрайству є: 1) розробка нового програмного обладнання та антивірусних програм; 2) удосконалення нормативно-правової бази у сфері боротьби з Інтернет-шахрайством (жодні технології протидії без відповідної нормативно-правової та методологічної підтримки не зможуть подолати кіберзлочинність); 3) створення системи аутентифікації Інтернет-адресів для перевірки відповідності введеної користувачем адреси дійсному серверу; 4) підвищення загального рівня грамотності Інтернет-користувачів та

більш широке поширення інформації про відомі види Інтернет-шахрайства користувачам Інтернету; 5) проведення різного роду науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів за участю теоретиків та практичних працівників [9, с. 282]. Окрім, вище вказаних напрямів протидії шахрайству, що вчиняється з використанням мережі Інтернет необхідно відзначити, що перспективними напрямами з зазначеної проблематики є такі: систематизація наукових досліджень, що присвячені різним аспектам протидії правоохоронними органами шахрайству, що вчиняється з використанням мережі Інтернет; узагальнення позитивного зарубіжного досвіду протидії шахрайству, що вчиняється з використанням мережі Інтернет та впровадження його окремих ефективних засад у національну практику; постійне вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності правоохоронних органів України щодо протидії шахрайству, що вчиняється з використанням мережі Інтернет; активізація зовнішньої та внутрішньої взаємодії органів НП України з іншими суб'єктами протидії шахрайству, що вчиняється з використанням мережі Інтернет; запровадження нових підходів щодо пошуку інформації щодо шахрайства, що вчиняється з використанням мережі Інтернет; удосконалення тактичних прийомів документування шахрайства, що вчиняється з використанням мережі Інтернет; розроблення рекомендацій, що спрямовані на вдосконалення правового регулювання проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій під час розслідування шахрайства, що вчиняється з використанням мережі Інтернет.

Підсумовуючі вище викладене, слід наголосити, що саме дослідження проблематики засад протидії шахрайству, що вчиняється з використанням мережі Інтернет є актуальним і перспективним та потребує постійної уваги на всіх рівнях правоохоронних органів України у реаліях сьогодення.

Список використаних джерел

1. Єгоров С.О., Федорова А.І. Регулювання оперативно-розшукової протидії шахрайствам, які вчиняються організованими групами в умовах воєнного стану. Правові та організаційно-тактичні засади оперативно-розшукової діяльності Національної поліції України: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Одеса, 13 жовтня 2023 р.). Одеса: ОДУВС, 2023. С. 155–158.

2. Балик В. Р. Кіберзлочинність: правові аспекти та механізми забезпечення протидії. Протидія кіберзагрозам та торгівлі людьми (26 листоп. 2019 р., м. Харків) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Координа- тор проектів ОБСЄ в Україні. Харків : ХНУВС, 2019. С. 26–28.

3. Кравцова М. О. Запобігання кіберзлочинності в Україні : монографія / за заг. ред. О. М. Литвинова. Харків : Панов, 2016. 212 с.

4. Сапужак С.Ф. Кіберзлочинність: характеристика поняття та способи захисту. Протидія кіберзагрозам та торгівлі людьми (26 листоп. 2019 р., м. Харків) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Координа- тор проєктів ОБСЄ в Україні. Харків : ХНУВС, 2019. С. 203–205.

5. Іванченко О. Ю. Кримінологічна характеристика кіберзлочинності, запобігання кіберзлочинності на національному рівні. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2016. № 3. С. 172–177.

6. Павленко С. Тактика запобігання доведенню неповнолітніх до самогубств через соціальні мережі (Інтернет-спільноти): сучасні вітчизняні реалії та зарубіжний досвід. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 11. С. 217–225. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/11/42.pdf>.

7. Севрук В. Протидія Національної поліції України злочинам, що вчиняються організованими групами та злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі. Підприємство, господарство і право. 2017. № 2. С. 288–293.

8. Кривенко О. І. Генезис наукових досліджень, присвячених оперативно-розшуковій протидії шахрайствам через мережу Інтернет. Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка. 2017. № 4 (80). С. 81–88.

9. Сабадаш В. П. Інтернет-шахрайство: реалії сучасності та криміналістичні аспекти протидії. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Юридичні науки». Том 26 (65). 2013. № 1. С. 278–283.

Семірозум Ігор Михайлович,

здобувач вищої освіти Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Варваринець Василь Іванович,

викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ

ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ПОШУКУ ОСІБ, ЯКІ ПЕРЕХОВУЮТЬСЯ ВІД ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Так, з моменту повномасштабного вторгнення рф на територію України, виникли певні проблеми, які торкнулися багатьох сфер діяльності, у тому числі і сфери оперативно-розшукової діяльності. Постає питання про пошук осіб, які переховуються від органів